

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yakın
Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü mezuniyet çalışması.

Çalışmanın Adı:K.K.T.C'ine giden yolda 1958-74
arası yaşanan canlı anılar.

Hazırlayan:Orçun Reis

Sınıf:4-C

No:960352

Öğretim yılı:1999-2000

Mezuniyet Çalışması Danışmanı:Prof. Dr. Bülent
Yorulmaz

GİRİŞ

1958'den 1974 yılına gelinceye kadar ada bünyesindeki Türk varlığını kendine hedef seçen Rum faşizmi,yüz yıl boyunca uygulamış olduğu hayal ve ihtiras planı olan megalo idea'nın tamamlanması amacı ile her türlü kanlı tethiş hareketlerini tatbik ederek Kıbrıs Türk'üne kan,gözyaşı ve acı ile dolu onbir yıl yaşatır.Buna karşılık özgürlüğün bedelini kan ile ödeyen Kıbrıs Türkü garantör Anavatan Türkiye Cumhuriyetinin 1974 yılındaki yerinde müdahalesi ile haklı mücadelesi uğrunda onurlu bir zafer kazanmıştır.

ÖNSÖZ

Rum ve Yunan şövenizm'ine karşı özgürlük bilinci ile bütünleşen milli bir şuur ile kendine adalet temelleri üzerinde hak arayan bir toplumun Vatanı uğrunda 1958'lerden 1974'lere kadar yaşanan binlerce olaydan bir kısmını yapmış olduğum bu Mezuniyet çalışmamda okuyacaksınız. Mezuniyet çalışması esnasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a teşekkür ederim.

Lefkoşa, Haziran 2000

Orçun Reis

İÇİNDEKİLER

1959 Anısı	Mustafa Tolga
1964 Anısı	İsfendiyar Kanatlı
1974 Anısı	Cemaliye Reis
1974 Anısı	Osman İpar
1974 Anısı	Esat Tezeren
1974 Anısı	İsmail Reis
1974 Anısı	Tuncer Kutluhan
1974 Anısı	Cemaliye Kanatlı

Temmuz 1974'ün başlangıcı benim için mutluluğun başlangıcı idi. Ne yazık ki ilerleyen günlerde başıma gelecek felaketlerden habersiz düğün hazırlıklarımı yapıyordum. Temmuz'un ilk haftası coşku ve heyecanla beklediğim düğünüm yapılmıştı. Ben ve eşim Larnaka kapısına bağlı Aleminyo köyünde oturuyorduk. 20 Temmuz 1974'e kadar yaşadığım onbeş günlük mutlu evlilik yaşamında sonra bugün yirmialtıncı yılı dolmak üzere olan hayatım başladı.

Yirmi Temmuz 1974 günü adanın her tarafına çıkartma yapıldığını radyolarımızdan öğrenmiştik. Bu haber ile herkesi sevinç, coşku ve heyecan sarmıştı. Ancak başımıza gelecek olan felaketlerden habersizdik. Eşim Osman Reis, bana Bundan sonra mutluluğumuz daha çok artacak dilediğimiz yere korkusuzca gidebileceğiz, doğacak çocuklarımız Rum zulmünü görmeyecek diyordu. Eşim çocuklarımızdan söz ettiği anda karnımda taşıdığım çocuğum aklıma geldi. Çünkü yedi Temmuz 1974'te düğünümüz yapıldığı sırada ben dört aylık hamileydim. Tüm köylü vakitsiz hamileliğim için beni eleştirmişti. Tanrıma şükür ediyorum ki böyle olmuştu. Çünkü eşimden bana kalan tek canlı hatıra o olmuştur. Herkes ellerinde Türk bayrakları Türkiyenin bizi kurtarmaya gelişini kutluyordu. 20 Temmuz'un akşamüstüydü, çevremizde bulunan büyük Rum köyleri olan Mazotto, Çite, Tersefon ve bunların yanında Larnaka'da bulunan Rum temel eğitim kampındaki askerler köyümüzü sarmaya başlamışlardı. Yavaş yavaş silah sesleri duyulmaya başlanmıştı. Gözlerimiz

gökyüzünü tarıyor Türk jetlerini arıyordu.Ne yazık ki görüntürde hiçbirşey yoktu.Bu durum bizi umutsuzluga düşürüyordu. Eşim elinde bir silah ile eve gelmişti.Bana yardımımıza hiçkimsenin gelemeyeceğini söylemişti.Bunun üzerine ona sarılıp ağlamaya başladım.İçimi çok büyük bir korku kaplamıştı.Ona yanımda kalmasını söyledim ancak bana bunun imkansız olduğunu söyledi ve mahalle kadın ve çocuklarının bir yere toplanması gerektiğini söyledi.Köyümüz karma bir köydü.Yalnız Rum ve Türk iç içe değil iki tarafı ayıran bir dere vardı ve birbirimize olan mesafemiz beşyüz metre kadardı,bu dere sınır görevi taşıyordu.Köyde bulunan Türkler'in nüfusu ikiyüzelli civarında idi.Rumların ise üçyüzelli civarında idi.Türk köylülerimizden eli silah tutabilen elli altmış kişi ancak vardı.Zaten kocamdan öğrendiğim kadar ellerinde doğru dürüst silah yaktı.Halbuki bizim üzerimize gelen toplam Rum asker sayısı bin kişi civarında idi.Yapılabilecek hiçbirşey yoktu.Köyümüze en yakın Geçitkale köyü idi,ancak onlar bize yardıma gelemiyorlardı çünkü onlar da düşman ile çatışma içinde idiler.Kısaca kendi kaderimizle baş başa kalmıştık ya hemen teslim olacaktık ya da gücümüzün yettiği kadar mücadele edip bir umut dahi olsa Türk askerinin gelip bizi kurtarır diye direnmeye devam edecektik.Çünkü liderimiz Rauf Denktaş radyolardan Türk askerinin adanın hertarafına çıkartma yaptığını söylüyordu.Bizler bu umutları taşırken ilerleyen saatlerde Rum birlikleri köyümüze girmeye başlamışlardı.Gücümüz onları durdurmaya yetmiyordu artık mahalle mahalle kadın ve çocuklar bir yere toplanıp başımıza gelecekleri bekliyorduk.Eşim Osman Reis'in ne yaptığını köyün hangi mahallesinde olduğunu bile bilmiyordum.Silah seslerinin yanında Rum askerlerinin küfür seslerindeki duyuyorduk.Güneş batmak üzereyken köy tamamiyle direnmesini yitirmiş Rum askerleri köyün her tarafına girmişti.Kimse kimseden haber alamıyor

bizler sekiz dokuz kadın ve çocuklar bir odada bekliyorduk.Bir anda tekme ile bulunduğumuz odanın kapısı açıldı ve içeriye eli silahlı Rum askerleri girmişti.Rum askerleri yüksek sesle birşeyler söylüyorlar fakat onların söylediklerinden hiçbirşey anlamıyorduk.Daha sonra hepimizi odadan dışarıya çıkarttılar,dışarıya çıktığımız zaman karşımıza köyümüz Rumlarından birisi çıktı ve bize askerlerin birşey yapmayacağını ve bizi kendi ilkokullarına götüreceklerini Türkçe olarak söylemişti.Hepimiz korkudan ağlıyorduk.İşte o sırada eşimin iki Rum askeri tarafından tartaklanarak götürüldüğünü gördüm.Her tarafım titriyordu.Kocam Osman Reis'e koşmak istedim ancak Rum askerleri mani olmuşlardı,yüksek sesle ismini bağırdım ve dönüp bana umutsuzca bakmıştı.Bu gün dahi bana o bakışını unutmuş değilim çünkü o bakışta çaresizlik umutsuzluk vardı.Evimiz ilkokulun yanında idi.Okulun bahçesinde iki mücahitin şehit olduğunu yerde yattıklarını gördüm.Birden aklıma babam,düğünüm için gelen kardeşim geldi içimden mutlaka onları da vurmuşlardır dedim.Köyümüzün orta kısmına geldiğimiz zaman diğer mahallelerden topladıkları kadın ve çocukları da bizlere katmışlardı.Alçak sesle birbirimize kocalarımızı,babalarımızı ve kardeşlerimizi soruyorduk.Aşağı mahalleden gelen kadınlardan Sadiye isimli arkadaşım kule dediğimiz yerde Rumların sekiz dokuz mücahit'i şehit ettiklerini söylüyordu.Ona kimler olduğunu sordum.Hıçkırıklar arasında kocasının,kayınbiraderinin ve babamın da bulunduğunu söylemişti.O böyle söyledikçe benim boğazıma birşeyler düğümleniyor hiçbirşey düşünemiyordum.Bizler götürülürken yine birara kocamı ve birkaç kişiyi daha döverek götürdüklerini görmüştüm.Kocamı o andan sonra bir daha görme şansım olmadı.Kocam bir askeri jeep'in arkasına dövülerek konmuştu ve onu götürmüşlerdi:Sanki o an benim benliğim onunla gitmişti.İçimden kesinlikle kocamı sağ bırakmayacaklarını,onu bir

daha göremeyeceğimden emindim.Bir başka köylü kadın babamın evin yanında birkaç mücahit'i esir aldıklarını ve kurşuna dizdiklerini söylemişti beynim durmuş gibiydi.İçimden babam şehit edildi,kocamı alıp götürdüler acaba kardeşime ne oldu diyordum.Kimlerdir diye fısıltı halinde sordum.Manasızca yüzüme baktı ve gözyaşları yanaklarından süzülerek kocam,kardeşin,Mehmet ve imamın oğlu Zafer dedi.Tüm köylü kadın ve çocuklar kyun sürüsü gibi topluca Rum ilkokuluna götürülmüştük.Hepimiz perişan bir durumda idik.Üzerimize kara bir bulut çökmüştü.Bu sırada annem ve kayın validemi gördüm.İlk olarak annem üzerime sarılarak hüngür hüngür ağlamaya başladı.Ben ise hıçkırıklar ile boğulmuş bir vaziyette kocamı alıp götürdüler dedim.Kızım dedi canım kızım babanı ve kardeşini de öldürdüler dedi.Kendi aramızda konuştukça görenlerin ifadesine göre köyümüz erkeklerinden yirmi kişiyi kurşuna dizdiklerini tahmin ediyorduk.Bizler için bu olaylardan sonra yaşamının bir anlamı kalmamıştı.Beni bu olayların sonucunda hayata yaşamaya mecbur eden karnımda taşımış olduğum kocamdan bana miras kalmış tek canlı hatıra bebeğim olmuştur.Bir süre sonra Barış Gücü askerleri'nin gelmiş olduğunu gördük ve Barış Gücü askerleri'nin bizim isimlerimizi yazacaklarını söylediler.İçimden şimdi niye geldiniz diyordum.Erkeklerimizi kurşuna dizerlerken neredeydiniz.İngilizce bilen köylülerimiz aracılığı ile Barış Gücü askerlerine şehit olan erkeklerimizi gömmek amacı ile bizi bırakmalarını istemiştik.Fakat Barş Gücü askerlerinin bize söyledikleri kanımızı dondurmıştu.Meğer Rumlar harman dediğimiz

yerde dozerlerle çukurlar kazıp tüm şehit ettikleri erkeklerimizi oraya gömmüşlerdi.Köyümüzün Rumları'nın hepsini tanıyorduk.Onlar da bizi tanıyordu.Annem Rum tarafının muhtarı olan Layifi'ye seslenerek damadımı yani kocamı ne yaptıklarını sordu ve ona yalvarırcasına kocamı ve oğlumu öldürdüler ne olur onu olsun bıraksınlar diyordu.Layifi ise anneme merak etme onu İskele'ye götürdüler ifadesini alıp tekrar geri getirecekler dedi ama bunainanmak bana çok güç gelmişti.Bu sırada kayınvalidem ağlayarak yanıma geldi ve üzerime sarıldı ve ben de ona sarıldım ve Osman'ımı götürdüler dedim.İkimizde çaresiz ağlıyorduk.Kayınpederimi sordum,kayınvalidemde onun nerede olduğunu bilmiyordu.Yalnızca bana aralarında geçen kısa konuşmayı anlattı.Kızım dedi;Kayınbaban Rumlar köye girmeye başladığında bana biryere saklanacağını söyledi çünkü birşey yapabilecek durumda değilim dedi beni bulurlarsa köyün eski teşkilatçılarından olduğum için beni hemen öldürürler dedi ve gitti.Gerisini bilmiyorum.20 Temmuz 1974 gecesini böylesine kahredici bir şekilde geçirdik.Ertesi gün Barış Gücü askerleri bizleri alıp Geçitkaledeki askeri kamplarına götürdüler.İlerleyen günlerde bizleri alıp Lefkoşa'ya getirdiler ve özgürlüğümüze kavuştuk.Bu özgürlüğe kavuşurken ben çok büyük bir bedel ödedim kanıstayım çünkü kocamı babamı ve kardeşimi yitirdim ,yirmialtı yıldır ızdırap içinde yaşıyorum.Tek tesellim kocamdan bana hatıra olarak kızım kaldı.Daha önce de söylemiştim,düğünüm yapıldığında dört aylık hamileydim.Aralık 1974'te kızımı dünyaya

getirdim.Dikiş dikerek onu okuttum.Üniversiteyi bitirdi,masterini yaptı ve şu anda bir devlet dairesinde görev yapmaktadır.

İnsan yıllar geçtikçe gezer,güler ama içinde bir acı vardır bu acıyı yaşadığım sürece içimden atmam mümkün değildir.Son olarak söylemek istediğim bir kadın olarak genç yaşta yaşadığım bunca acıdan sonra bu acıları yaşamamış bazı kimselar Rum ile birlikte yaşayabileceklerini savunuyorlar.Ancak benim yitirdiklerimi onlarda yitirse yine aynı şekilde konuşabilirlermiydi.

CEMALİYE REİS (46) 1974 ANISI

Belleğimden hala silinmemiş olan anılardan biri 14 Ağustos 1974'e cereyan etmişti.O yıllarda mesleğim olan askerlikte genç bir Tegemen idim.Yıllarca özlem ve hasret çektiğimiz anavatan Türkiyemiz 20 Temmuz 1974'te bizleri Rumun zulüm ve vahşetinden kurtarmış ve ilk adımını adaya atmıştı.

Günlerden 13 Ağustos 14 Ağustosa bağlayan gece idi.Benim görevim takım komutanlığı idi.Görev yerimiz Küçük Kaymaklı'da kuzey güney istikametinde uzanan İsmail Beyoğlu caddesinde Zurih bar ile eski Türk mezarlığı arasındaki bölgeyi savunmak ve verilecek ikinci bir emirle düşmana taaruz etmekti.Saat 23:00-24:00 arası bölük komutanımız olan Üsttegmen MehmetAli bizleri toplantıya çağırmıştı.Tüm takım komutanı arkadaşlar görev yerlerine birer çavuş arkadaşı sorumlu olarak bırakıp toplantıya gitmiştik.Bölük komutanımızın bize ilk sözü 'Arkadaşlar yarın güneş doğarken ikinci bir harekate başlıyoruz dedi.Hepimiz daha 20 Temmuz heyecanını üzerimizden atamadan bizlere verilen bu ikinci bir emirle o anda yaşadığım heyecanı anlatamam.Bölük komutanımız devamla sabahın ilk ışıkları ile jetlerimizin

düşmanın hakim mevzilerini bombalamaya başlayacağını söylüyordu. Hemen ardından da Kıbrıs Türk Barış kuvvetleri'nin bir Tümen askeri hemen bizim birliğimizin yanından (Eski salhane) hareket ile geçecek ve işgal altında kalmış Türk köylerini kurtararak harekatı Magosa'yı kurtarana kadar devam ettirecektir'dedi. Son olarak bölük komutanımız bizlere arkadaşlar bizim birliğimizin ya tümüne veya birkısına Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Birliği ile aynı anda taaruz emri verilebilir. Bu yüzden gece boyunca tüm hazırlıklarınızı yapın emrini vererek bizleri görev yerimize gönderdi. İçimdeki coşku ve heyecanı yatıştırmam mümkün değildi. Görev yerime geldiğim zaman çavuş arkadaşlarıma gerekli emirleri verip faaliyetlerine başlamalarını emrettim. Artık dört gözle sabah olmasını bekliyordum. Nitekim daha henüz gün aydınlanmaya başlarken jetlerimizin sesleri duyulmaya başlandı. Hemen önümüzdeki düşman mevzilerinin üzerine dalışlar yapıp bombalarını bırakıyorlardı. Ortalık cehennem atesine dönmüştü. Jetler'in bombaların ve silahların seslerinden kulaklarımız ugulduyordu. Jetlerin on dakikalık bombardımanından sonra Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Birlikleri tanklarında desteğiyle 14 Ağustos harekatını başlattılar. Bizler bu harekatta görev beklerken üstten gelen bir emirle bulunduğumuz bölgede bir savunma hattı oluşturarak ikinci bir emri beklememiz söylendi. Hepimizin içinde verilen bu emre karşı büyük bir isyan vardı. Niye bizde harekatta katılmıyoruz diye. 20 Temmuz 1974'te yani birinci harekatta çok daha çetin çatışmalar gören bizler, bugün verilecek bir taaruz emrini jetler ve tanklar vasıtası ile daha rahat ifa edebilecektik ancak verilen

emir böyle idi.Buna karşı hareket etmek mümkün değildi.Saatler ilerliyor üst komutanlıktan Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri birlikleri'nin çok fazla direnme ile karşılaşmadan sıra sıra Türk köylerini kurtardığı haberleri bizlere ulaşıyordu.Özgürlüğe kavuşan vatandaşlarımızdan bir kısmı Lefkoşa'ya gelme heyecanı yaşıyordu.(O günlerde şu andaki Lefkoşa Haspolat güzergahındaki yol mevcut değildi.Magosa yolu Magosadan itibaren Haspolat'a kadar geliyor oradan devamla köy içinden geçerek Lefkoşaya bağlanıyor.Yine Küçük Kaymaklı içinden geçip şu anda otobüs terminali'nin kuzeyinden geçen ve baypas yolu yolu dediğimiz Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri inzibatlık merkez binasına kadar uzanan doğu batı istikametindeki yoldu.)Saat 12:00 suları idi.Bizler Küçük Kaymaklıda Zurih bar dediğimiz binanın yanında baypas yolunda kontrol altına almıştık.Kaymaklı istikametinden taaruza uğramış Rum askerleri toparlanmaya başlamış ve bizlere ateş etmeye başlamışlardı.Bizler de onlara karşılık veriyorduk.İşte o anda baypas dediğimiz yoldan(Rum tarafından)sivil bir aracın süratle üzerimize geldiğini gördük.Bizler herhangi bir düşman hareketini önlemek için yolu dozerler yardımı ile toprakla kapatmıştık.Sivil araç sürücüsü toprak seti görünce otuz metre kadar geride arabayı durdurup hem kendi hem de yanındakilerle birlikte dışarı çıkıp Türk olduklarını bağıarak söylüyorlardı.Ben onlara hemen yere yatmalarını söyledim çünkü hemen önümüzde Rum askerleri yoktu ancak gerideki hakim naoktalardan bizim olduğunuz yeri ateş altına alabiliyorlardı.Arabadan inen dört kişi hemen yere yatmışlardı ancak içlerinden biri daha arabadan iner inmez

bacağından vurulmuştu,acı içinde inliyor bağıırıyordu ve kendini kurtarmamız için bize bağıırıyordu.Onlara sürünerek yavaşça bizlere yaklaşmalarını söyledim.Üç tanesi yavaşça sürünmeye başladı fakat yaralı olan yerinden dahi kıpırdayamıyordu.Onu oradan kurtarmak bizim görevimizdi.Bu yüzden diğer üç kişiyi yara almadan bizim tarafımıza almamız gerekiyordu.Tüm mevcut arkadaşlarıma hep birden düşman üzerine emrimle yaylım ateşi açacağımızı söyledim.Yavaşça sürünerek bizim tarafa gelenlerede bağıırarak yaylım ateşi başladığı anda sıçrayıp süratle bizim tarafa gelmelerini söyledim.Nitekim hazırladığım plan çerçevesinde üçünü sağ selim bizim tarafa geçirdik.Üçüde bizim tarafa geçtikleri anda korku ve heyecandan bayılmışlardı.Sıra şimdi yirmi metre önümüzde düşman tarafında kalan yaralı olan dördüncü kişiyide mutlaka birinin gidip kurtarması gerekiyordu.Başka çaremiz yoktu.Ben daha bu görevi kim yapar sorusunu sormadan mücahit arkadaşlarımdan Kubilay isimli bir askerin komutanım ben gider onu alırım dedi,ardından da vurulmadan yanına gidersem ölmeden geri dönebilirm dedi.Ben daha niye sorusunu sormadan çünkü onu sırtıma alacağım dedi.Rum askeri dönüşün en çok onu vuracak dedi ve ekledi;şansına artık orada kalırsa kan kaybından ölecek dedi.Öyleyse haydi Kubilay'ım göreyim seni dedim.Aramızdaki mesafe yirmi metrelik bir mesafe idi.Anı bir sıçrama ile kolaylıkla yaralının yanına ulaşılabilirdi.Beni esas duygulandıran Kubilayın içindeki o korkusuz yapı ve Türklük ateşi olmuştu.Kubilayın babası yoktu.Komutanım bana birşey olursa anamı bul ve ona korkusuzca vatani için şehit olduğumu söyle dedi.Beni

korkak zannetmesin dedi.Gözlerimden yaşlar akıyordu.Nihayet Kubilay ani bir sıçrayış ile yaralının yanına gider,yavaşça onu sırtına alır ve tam o sırada ben düşmana yaylım ateşi emrini verdim.Kubilay sırtına yaralıyı almış sanki sırtında hiçbirşey yokmuş gibi süratle bizim tarafa geçmeyi başarmıştı.Kubilayın dediği olmuştu ama şans eseri düşman kurşunu yaralının poposuna gelmişti.İkinci kurşun ona ölümcül bir yara açmamıştı.O gün yaşadığım bu olayı Kubilay isimli mücahit'in göstermiş olduğu cesurane davranıştan dolayı unutmam mümkün değildir.O görevini tam anlamıyla yerine getirmiş,hem kendine birşey olmamış hem de bir canı kurtarmıştı.Bu olayı henüz bitirmiştik ki ikinci bir sivil aracın geldiğini gördük fakat ne yazık ki düşmanda anlamış olacak ki dümdüz uzanan baypas yolunu Rum bizlerden üçyüz metre kadar kendi içlerinden kesmişti ve aracı Rum askerleri durdurmuştu.Bu araç bir minübüstü ve bütün olaylar gözümüzün önünde gerçekleşiyordu.Fakat bize üsten gelen emirle ateş açılmayacağını bildirmişlerdi.Rum askerleri ilk önce minibüs şöförünü indirdiler daha sonra hamile bir kadının ve üç dört kişinin daha araçtan indirildiğini görmüştük.Erkeklerden birinin boynunda fotoğraf makinesi asılı idi.Tüm bu gelişmeleri ben dürbünle izliyordum.Araçtakiler toplam altı kişi idiler.

Bizler bu olaydan Barış Gücünü haberdar ettik ve araçtakilerin altı kişi olduğunu bildirdik.Fakat ne yazık ki Barış Gücünün Rum askerinden alıp getirdiği beş kişi idi.Sonradan öğrenmiştik ki boynunda fotoğraf makinesi asılı olan kişi gazeteci Adem Yavuzdu ve Barış Gücüne teslim edilmeyen o

idi.Kahpe Rum onu almış damarlarındaki kanı iğne ile çekerek onu şehit etmişlerdi.

Bu olayda çaresizliğime birşey yapamamama yandığım için yaşamım boyunca unutamayacağım bir anıdır.

İSMAİL REİS (50) 14 AĞUSTOS 1974 ANISI

20 Temmuz barış hareketinin başlaması ile ben Osman İpar görevli bulunduğum şu anda BTM kolejinin bulunduğu binada bizlere verilen görev gereği oradan hareketle Tantin'in hamamı diye bilinen bölgeye hareket etmiştik.Gün boyunca orada mevzilenip verilecek herhangi bir görevi icra etmek için hazır bir vaziyette beklemiştik.

Havanın kararması ile birlikte bölüğümüzde esrarcı Hilmi takma ismi ile bilinen bir arkadaşımız o bölgede bahçe mevzisi diye bilinen mevziden Rum mevzisine geçip Rum bayrağını ve orada görevli Rum askerlerinin silahlarını da alıp tekrar geri gelmişti.Ben Osman İpar ve diğer arkadaşlarımızın yaptığı bu cesur davranıştan dolayı onu kutlarken komutanımız olan Remzi Çavuş yapılan bu olayı Bölük komutanımıza haber verince tüm üst düzey komutanlar bölgeye gelmişti.Özellikle birinci tabur komutanı Bahri bey.Bu durum karşısında biz düşman tarafından yapılabilecek herhangi bir misillemeye karşı hemen tedbirimizi almıştık.Cephanelerimizi iki üç kat artırdık.Adeta ayaklı birer cephane olmuştuk.Bizler bütün bu gelişmeleri yaşarken beş on dakika sonra Rum tarafından iki Rum askeri sızarak bizim bölgeye girmeye çalışırken orada görevli olan mücahiy arkadaşlarımız onları fark etmiş ve ateş açmaya başlamışlardı.Bizim arkadaşların ateş açması ile birlikte sanki herşey o anı bekliyormuş gibi bir anda o bölge bir cehennem ateşinin altında kalmış oldu.Bu cehennem ateşi yaklaşık bir saat karşılıklı olarak sürmüştü.Ateşin kesilmesi ile birlikte sanki orada görevli tüm arkadaşlarımız sağır

olmuştu.Kulaklarımız hiçbirşeyi duymuyordu.Yalnızca kulaklarımızda hala daha o silah ve el bombası sesleri bir uğultu halinde çınılıyordu.Sonradan cephaneci arkadaştan öğrendiğimiz kadarı ile bizler ikiyüzelli el bombası,binlerce mermi harcamıştık.Ama bunun karşılığı olarak da Rum askerine geçit vermemiştik.

Özetle belirtmek istediğim oradaki mevzilerimiz arasındaki mesafe beş on metre arasında idi.Bu bir savaş anında çok önemli bir unsurdur.Bu yüzden 20 Temmuz 1974'de yaşamış olduğum bu olayı aradan yirmialtı yıl geçmesine rağmen hala unutmadım ve asla unutamam.

OSMAN İPAR (42) 20 TEMMUZ 1974

Ben Esat Tezeren yıl 20 Temmuz 1974 akşam üzeri barış çıkartması yapan Barış kuvvetleri öncü birlikleri bizim görev yerimiz olan Kırnı köyünün üst başı olan Kral Kızı tepesinde Rumların yoğun ateşi altında kalmıştık.Başlarında bir Astsubay olan yirmi kişilik bir birlik bizlere katılmış,verilen emir üzerine gece karanlığında Kırıl Kızı tepesini ele geçirecektik.

Kırıl Kızı dediğim yer bölgeyi tamamen kontrol altında tutan hakim bir bölgeydi.Tepenin yamaçlarında bizim Türk mevzilerimiz vardı.Bize hücum emri verildikten sonra Barış Kuvvetleri askerleri ile toplam otuz kişi Kral Kızı tepesini taramaya başladık.Rumların ellerinde ağır silahların yanısıra otomatik silahlarda mevcuttu.Yine o bölgeyi kontrol altında tutan daha geriye mevzilenmiş havan silahları vardı.Çünkü havan atışları sürekli olarak bizim bulunduğumuz yere düşmekte idi.Kral tepesine iyice yaklaştığımız zaman otuz kişi olan birliğimizden onbeş yirmi kişi arkadan bize ateş desteği sağlayarak önde olan biz on kişiye daha rahat hücum etme olanağı sağlıyordu.Bizler dost birliğin ateş desteği altında ateş ederek hem de ileriye doğru mevzi değiştirerek Kral Kızı tepesini ele geçirmek için herşeyi göze almış durumda idik.Bizler birbirimizi ateş desteği ile koruyup ileriye doğru mevzi değiştirerek ilerliyorduk.Ben Esat Tezeren yanımda Mestan isimli KTBariş Kuvvetlerine bağlı bir asker ile birlikte hareket ediyorduk.İleriye doğru sıçrayıp mevzi almamız gerekiyordu.Ben o sırada

yanımda bulunan KTBarış Kuvvetleri mensubu Mestan isimli arkadaşına ileriye doğru sıçramasını ve mevzilenmesini söyledim. Ancak o arkadaşım önce benim mevzilenmemi söylemişti. Daha sonra ben sıçrayıp ileriye mevzi almıştım. O anda Mestan isimli arkadaşımın bulunduğu yere bir havan mermisi düştü ve ortalık cehenneme döndü. O anda şehit olan arkadaşımın yerinde ben de olabilirdim.

Dolayısı ile bu yaşanmış olayı hiçbirzaman unutamam. Tabi bizler bu olayın sonucunda Kral Kızı tepesini ele geçirdik ama o gün altı şehit verdik. Bu tepenin alınması ile bütün bölge bizim kontrolümüz altına girdi.

ESAT TEZEREN (58) 20 TEMMUZ 1974

Yıl 1964,Ankarada yüksek öğrenim gören ben İsfendiyar Kanatlı bir grup üniversiteli arkadaş ile onbeş günlük temel bir eğitimden geçtikten sonra askeri hücumbotları ile Erenköy'e çıktık.Erenköy'e vardığımızda orada bizden daha önce gelmiş üniversiteli arkadaşları gördük.Orada kalmış olduğum süre içerisinde yaşadığım birçok canlı olaylardan birisi 8 Ağustos 1964 günü cereyan etmiştir.

8 ağustos günü idi,o gün her günden farklı karşımızdaki düşman birliklerinde çok yüksek düzeyde askeri faaliyetler cereyan ediyor gözle görülür şekilde takviye aldıklarını gözlemliyorduk.Rumlar'ın Başambo köyü istikametinden tanklar ile bizlere hücum etmişlerdi.Şu anda Cumhurbaşkanımız olan sayın Rauf Raif Denktaş ve Milliyet gazetesinin ünlü yazarı Ömer Sami Coşar da orada idi.Bölük komutanımız şu anda Meclis başkanımız olan sayın Ertoğrul Hasiboğlu idi.Bizim özel olarak yetiştirilmiş bir bazuka mangamız da vardı.Erenköy'ün çevresinde doğabilecek bir tehlikeye karşı her an yardım etmeye hazır durumda idiler.Rum askeri komutanlığı vasıtası ile tanklar saldırıya geçmeden önce bizlere teslim ol çağrısında bulundular.Yine Barış Gücü askerleri köydeki çoluk,çocuk ve kadınların alınıp Lefkoşa'ya götürme teklifinde bulundular. Orada bulunan hem liderimiz hem de komutanımız olan sayın Rauf Raif Denktaş bu teklifi ret etmişti ve öleceksek hep birlikte öleceğiz dedi.İşte bu gelişmeden sonra çoğunluğunu Yunan askerlerinin oluşturduğu düşman

kuvvetleri tanklar ile saldırıya geçtiler.Tankların bize yanaşabileceği tek bir yol vardı,arazi yapısı tanklara başka bir hareket imkanı vermiyordu.İlk tank mevzilerimize yanaştığı anda yirmi metre önümüzde bir köprü vardı.Tank oraya geldiği zaman bazukacı arkadaşlarımdan biri olan Özer Hasan bir atışta tank'ı isabet ettirerek etkisiz hale getirdi.Tank'ın tam köprü üzerinde kalması geriden gelen diğer tankların bize yanaşma imkanını ortadan kaldırmış oldu.Arkadaşımız Özer Hasan o atıştan sonra Bazukacı Özer diye bilinmeye başlandı.Şu anda bu arkadaş Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde Fizik Profesörlüğü yapmaktadır.

Bu olay düşmanın istediği şekilde gelişmiş olsaydı yani Bazukacı Özer Hasan Rum tank'ını tam köprü üzerinde etkisiz hale getirmeseydi düşman kuvvetleri tankların da desteğinde çok daha rahat hareket edebileceğinden belki de o gün tümünden yok olabilirdik.Fakat kader bizden yana idi ve bu düşman tehlikesini en ucuz şekilde atlatmıştık.Bu yüzden yaşamış olduğum bu olay önemi bakımından hafızamdan hala daha silinmemiştir.

İSFENDİYAR KANATLI (57) 1964 ANISI

Yıl 1959 Larnaka kazasına bağı Aleminyo köyünde henüz ilkokulda okumakta idim.o yıllarda kendi bayrağımızı ve kendi liderlerimizin resmini okulumuza asamıyorduk.cünkü ingiliz idaresi devam etmekte olduğu için buna kesinlikle izin vermiyorlardı.

Hiç unutmam ilkokulun dördüncü sınıfında okumakta idim.babam Mehmet Hüdaverdi'nin öğretmenimiz olan Rıza bey ile gelip gizlice bir şeyler konuştuğunu gördüm.Çocuk kafamda buna bir anlam verememiştim. Bir müddet sonra üç dört genç ellerinde bir Türk bayrağı ve o günlerin mücadele tarihimize adını yazdırmış liderimiz Dr.Fazıl Küçük'ün çerçeveli bir resmi vardı.Bu gençler sınıfımızın içerisinde asılı bulunan Kraliçenin resmini yere vurup parçaladıktan sonra liderimiz olan Dr.Fazıl Küçük'ün resmini asmışlardı.Hemen bu olayın sonrasında okul bahçesinde asılı olan İngiliz bayrağını indirip yerine kendi bayrağımızı çektiler.Hepimiz o çocuk kafamızla bağırıp çağırıyor ce hep bir ağızdan Dr.Fazıl Küçük çok yaşa diye haykırıyorduk.Köyümüzden hemen bir kilometre uzaklıkta İngiliz askerlerinin Büyük bir kampı mevcuttu.Bu yüzden oraya gidiş ve gelişlerinde sürekli bizim köy yollarını kullanıyorlardı.Bizim köyümüz gençlerinin yapmış oldukları bu bayrak çekme olayını görmüş olacaklar ki aradan yarım saat geçmeden yüzlerle eli silahlı İngiliz askerleri okul'un etrafını çevirmişlerdi.İçlerinden birkaç tanesi İlkokul öğretmenimiz olan Rıza bey'i tartaklayarak bayrağımızı gösteriyorlar ve yüksek ses ile ona birşeyler söylüyorlardı.Sınıfımıza giren bazı İngiliz askerleri liderimiz

Dr.Fazıl Küçük'ün çerçevesi resmini alıp öğretmenimizin yanına gelerek resmi ayaklarının içine fırlatıp kırdılar.Hepimizde bir korku başlamıştı.İçimizden bazıları ağlıyordu.Fakat okuldan ayrılmamıza İngiliz askerleri mücadele etmiyordu.Bu sırada İngiliz askerleri bayrağımızı indirmiş ve kendi bayraklarını yeniden çekmişlerdi.Tüm bunlar yaşanırken o zamanın deyimi ile İngilizler köyde örf-i idare yani sokağa çıkma yasağı koymuşlar kendilerine göre bu olayı gerçekleştiren failleri arıyorlardı.İlerleyen yıllarda çok daha iyi idrak etmiş olduğum Kıbrıs Türkü'nün sarsılmaz mücadele ruhunun vatanına ve toprağına bağlı olduğu iman ve kuvvetin sayesinde o gün İngiliz askerleri kimsenin ağzından tek bir kelime alamamış,bu olayı yapan gençlerimizin gençlerimizin isimlerini vermemişlerdi.

Çocuk yaşımda yaşamış olduğum bu olay Kıbrıs Türkü'nün bu günlere gelişinde özgürlüğü için başlatmış olduğu ilk mücadele örneklerinden biri olması yanında benim de Kıbrıs Türkü'nün başlatmış olduğu özgürlük mücadelesinde yaşamış olduğum ilk canlı olaydır.Bu gün dahi o olay benliğimde saklı durmaktadır.

MUSTAFA TOLGA (52) 1959 ANISI

14 Ağustos 1974 ikinci barış hareketi sabahın erken saatlerinde doğuya ve batıya doğru çıkartma birliklerinin hareketinin başladığı saatlerdi. Ben Teğmen Tuncer Kutluhan Arasta yirmiikinci bölük birinci takım komutanı idim. Takım cephemizde durum sakin idi. Bölgemizde ara bölge çok dardı. Düşman mevzileriyle bizim mevzilerimiz arasındaki mesafe yirmibeş metre kadardı.

Takımın personelinden Er Ahmet karşı mevzideki Rum nöbetçisinin uyuduğunu fark ederek kendi inisiyatifini kullanmak sureti ile Rum nöbet yerine sızarak uyuyan Rum askerinin silahını tam almak üzere idi ki uyanan Rum askeri ile yakın boğuşma başlamıştı. O anda durumu izleyen bizlerin ateş açma şansımız hiç yoktu. Çünkü hem tüm düşmanı ayağa kaldıracak hem de yanlışlıkla Ahmet'i vuracaktık. Ahmet Türklüğün kendine verdiği cesaret ve atılganlıkla Rum askerinin elindeki silahı almayı başarır. O sırada Rum mevzisinin yanındaki diğer mevziden iki Rum askeri olayı fark ederek arkadaşının yardımına gitmeye çalışırlar. Fakat Rum askeri'nin elindeki silahı almayı başaran Ahmet üç Rum askerinde vurmayı başararak geri döner. Rumdan almış olduğu silah 7.67mm çapında Çek yapımı makineli bir tüfektir. Ahmet'in bu cesurca girişiminden sonra o ana kadar sakin olan bölgemiz bir anda çatışmaların başlamasına sebebiyet veren ilk olaydı. Aynı günün gecesi Rumlar bölgeye Limasol'dan takviye kuvvetler getirerek bölgemize sızma hareketinde bulundular. Türk mücahit'inin kahramanlığı

sayesinde Rum askerlerinin sızma hareketi geri püskürtülerek arasta bölgesi dediğimiz çarşı bölgesinde bir adım geri atmadan Rum askerlerini etkisiz bir hale getirmiştik.

14 Ağustos 1974 günü takımın personelinden Er Ahmet'in emirsiz olsa dahi göstermiş olduğu bu kahramanca davranış beni çok etkilemiş ve bu olay bugün dahi belleğimden silinmemiştir.

TUNCER KUTLUHAN (50) 14 AĞUSTOS 1974 ANISI

Ben Cemaliye Kanathı, evimiz ikinci Selim caddesinde şu anda Lefkoşa Belediyesi otobüslerinin park yeri olan yerin tam karşısında idi. 1974'ten önce yolun kuzey doğusu Rumların elinde idi.

15 Temmuz 1974'te radyolarımızdan Rumların Makarios'u devirmek için darbe yaptıklarını öğrendik. Bu haber ile birlikte evlerimizin bazı odaları düşman mevzilerini gördüğü için mücahitler tarafından dah önce mevzi haline sokulmuştu. Bunun üzerine bizler daha evimizde otururken mücahitler komutanlarının emri olduğunu söyleyerek bizden izin alıp o mevzilere girdiler. 15 Temmuz 1974'ten-20 Temmuz 1974'e kadar durum sakin bir şekilde geçmişti. 20 Temmuz 1974 sabahı gün ağırmaya başlarken Anavatanımız Türkiyenin adaya havadan ve denizden çıkartma yaptığını öğrendik. Bunun öğrenilmesi ile birlikte mücahit ile düşman arasında çatışma bir anda başladı. Yukarıda belirtmiş olduğum gibi evimiz mevzi olduğu için düşman mermilerimin tümü sanki bizim evin üzerine geliyordu. Pencere camları kırılıyor kulaklarımız silh seslerinden uğulduyordu. Bizim evimiz iki katlı idi. Bu durum sırasında bizi hemen alt kata indirmişlerdi. Oradan da hemen bitişiğinizde yeni inşaa edilmiş ve bodrum katı da olan Dr.Selma'nın evine götürülmüştük. Bu sırada mücahitler Dr.Selma'nın evi'nin üzerine mevzi yapmak ile meşgul idiler. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra oradaki birliğin bölük komutanı olan Ecvet Yusuf'un oraya geldiğini gördüm. Yeni yapılan mevziyi kontrol

etmek için yukarıya çıkmadan önce bizlerin yanına geldi ve korkmamamızı gerekirse bizleri Samanbahçe bölgesine göndereceğini söyleyerek yeni yapılan mevziyi kontrol etmek amacı ile yukarı çıktı. Aradan bir dakika ya geçmiş ya da geçmemi ki yukarıdaki mücahitlerin komutanımız vuruldu bağırışmaları kulağımıza silah sesleri ile yankılanıyordu. Mücahitler onu alıp aşağıya indirdiler. Görmüş olduğum manzaraya bir türlü inanmak istemiyordum. Hemen çenesinin altında küçük bir delik açılmış ense kısmı ise paramparça olmuştu. Hareketsiz bir şekilde mücahitlerin kucağında yatıyordu.

Bir kadın olarak bu olay benliğime öyle yer etti ki unutamam mümkün değildir. Ayrıca 1974'te ilk şehit olan mücahit komutanı Ecvet Yusuf'tu.

CEMALİYE KANATLI (70) 1974 ANISI

İSİM İNDEKSİ:

Adem Yavuz

Bahri Bey

Er Ahmet

Esrarcı Hilmi

Ertoğrul Hasiboğlu

Kubilay

Laifi

Mehmet Ali

Mestan

Osman

Ömer Sami Coşar

Ömer Hasan

YER İNDEXİ:

Aleminyo

Arasta

Baypas Yolu

Çite

Erenköy

Geçitkale

Haspolat

İsmail Beyoğlu Caddesi

İskele

Küçük Kaymaklı

Kral Kızı Tepesi

Larnaka

Mazotto

Telsefon

Tantin'in Hamamı

Zurih Bar

Rıza Bey

Remzi Çavuş

Rauf Raif Denktaş